

به نام خدا

نقش توسعه حرفه ای معلمان در بهبود فرایند تدریس

مolfان :

شیوا اسکندرزاده

محمد بهادری کیا

حاجیه فیروز کوهی

نرگس امانی

فاطمه سبزیان ملائی

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۴)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

Chaponashr.ir

شماره کتابشناسی ملی : ایران ۱۰۲۲۴۳۸۱
شابک : ۹-۳۶۷-۱۱۷-۶۲۲-۹۷۸
عنوان و نام پدیدآور : نقش توسعه حرفه‌ای معلمان در بهبود فرایند تدریس [منابع الکترونیکی: کتاب] / مولفان شیوا اسکندرزاده... [و دیگران].
مشخصات نشر : مشهد: ارسطو، ۱۴۰۴.
مشخصات ظاهری : امنبع برخط (۱۲۶ص).
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
یادداشت : مولفان شیوا اسکندرزاده، محمد بهادری کیا، حاجیه فیروز کوهی، نرگس امانی، فاطمه سبزیان ملانی.
یادداشت : کتابنامه: ص. [۱۲۵] - ۱۲۶.
نوع منبع الکترونیکی : فایل متنی (PDF).
یادداشت : دسترسی از طریق وب.
شناسه افزوده : اسکندرزاده، شیوا، ۱۳۶۲ -
موضوع : حرفه تدریس
موضوع : Teaching -- Practice
موضوع : تدریس -- نوآوری
موضوع : Teaching -- Technological innovations
موضوع : آموزش و پرورش -- تکنولوژی اطلاعات
موضوع : Education -- Information technology
موضوع : تکنولوژی آموزشی
موضوع : Educational technology
موضوع : حرفه تدریس -- ایران
موضوع : Teaching -- Practice -- Iran
موضوع : معلمان -- اثر بخشی -- ارزشیابی
موضوع : Teacher effectiveness -- Evaluation
رده بندی کنگره : ۳/LB۱۰۲۵
رده بندی دیویی : ۳۷۱/۱۰۲
دسترسی و محل الکترونیکی : آدرس الکترونیکی منبع

نام کتاب : نقش توسعه حرفه‌ای معلمان در بهبود فرایند تدریس
مولفان : شیوا اسکندرزاده - محمد بهادری کیا
حاجیه فیروز کوهی - نرگس امانی - فاطمه سبزیان ملانی
ناشر : انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ : ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ : اول - ۱۴۰۴
چاپ : زبرجد
قیمت : ۱۲۶۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان :
<https://:chaponashr.ir/ketabresan>
شابک : ۹-۳۶۷-۱۱۷-۶۲۲-۹۷۸
تلفن مرکز پخش : ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست

- مقدمه ۱۱
- بخش اول : مبانی توسعه حرفه ای معلمان ۱۳
- فصل اول: تعریف و مفهوم توسعه حرفه ای معلمان ۱۵
- نقش بوم آموزشی در رشد معماران دانش: طنین محیط بر توسعه حرفه‌ای ۱۵
- روندهای متمایز در تحول حرفه‌ای معلمان: برنامه‌ریزی شده، خودمحور و تجربه محور ۱۵
- نقش آفرینی روش‌های گوناگون توسعه‌ی حرفه‌ای در ارتقاء تدریس ۱۶
- نقش سنجش اثربخشی توسعه‌ی حرفه‌ای در ارتقاء کیفیت تدریس ۱۷
- نقش بوم اجتماعی در شکل‌گیری نیازهای توسعه‌ی حرفه‌ای معلمان ۱۸
- فصل دوم : چالش‌ها و موانع توسعه حرفه ای معلمان ۲۱
- نقش موانع دسترسی به منابع آموزشی در توسعه حرفه ای معلمان ۲۱
- نقش رضایت شغلی در مسیر توسعه حرفه‌ای معلمان ۲۲
- نقش عوامل فردی در مانع‌تراشی توسعه حرفه‌ای معلمان ۲۲
- تطابق برنامه‌های توسعه حرفه‌ای با نیازهای متنوع معلمان در سطوح مختلف و رشته‌ها ۲۳
- تشخیص و رفع موانع مشارکت معلمان در توسعه حرفه‌ای: یک رویکرد چندوجهی ۲۴
- فصل سوم : انواع روش‌های توسعه حرفه ای معلمان ۲۷
- نقش بازنمایی دانش و تجربه در ارزیابی توسعه حرفه‌ای معلمان ۲۷
- نقش هم‌افزایی در مسیر تحول تدریس ۲۷
- نقش زیرساخت‌ها در تسهیل توسعه حرفه ای معلمان ۲۸
- نقش انگیزه در ارتقای مشارکت معلمان: ارزیابی تأثیر روش‌های توسعه حرفه‌ای ۲۹
- هم‌افزایی تدریس و اهداف کلان آموزشی: تحلیل نقش روش‌های توسعه حرفه‌ای ۳۰
- فصل چهارم : نقش عوامل مختلف در توسعه حرفه ای (خانواده ، مدرسه و جامعه) ۳۳

- نقش تسهیل‌گرانه مدرسه در هم‌افزایی توسعه حرفه‌ای معلم و نیازهای خانوادگی ۳۳
- پیوندهای نهفته در بافت اجتماعی و فرهنگی ۳۳
- نقش عوامل بازدارنده در مانع‌ترازی توسعه حرفه‌ای معلمان ۳۴
- نقش تعامل سه‌جانبه در ارتقاء توسعه حرفه‌ای معلمان ۳۵
- نقش نگاره‌های سنجش: ارزیابی تاثیر تعامل سه‌جانبه بر توسعه حرفه‌ای معلمان ۳۶
- فصل پنجم: بررسی تاریخی توسعه حرفه‌ای معلمان در ایران ۳۹**
- نقش‌آفرینی نهادها در مجرای توسعه حرفه‌ای معلمان: گذشته‌ای با سایه‌های ناهماهنگی ۳۹
- نقش تجربیات گذشته در شکل‌گیری آینده توسعه حرفه‌ای معلمان: عبرت و الگو ۳۹
- نقش بودجه و منابع انسانی در تحول تدریس: ارزیابی نیازهای حقیقی ۴۰
- توازن آموزش نظری و کاربردی در توسعه حرفه‌ای معلمان: رهیافتی تاریخی ۴۱
- نقش تجربه در هرم موفقیت برنامه‌های توسعه حرفه‌ای معلمان ۴۲
- فصل ششم: توسعه حرفه‌ای معلمان و استانداردهای تدریس ۴۵**
- نقش ارزیابی در پویایی توسعه‌ی حرفه‌ای معلمان ۴۵
- نقش آفرینان دانش: مشارکت فعال معلمان در پویایی توسعه حرفه‌ای ۴۶
- نقش معلمان در شفاف‌سازی معیارهای تدریس در توسعه‌ی حرفه‌ای ۴۶
- پیوند میان توسعه‌ی حرفه‌ای معلمان و ارتقای تحصیلی دانش‌آموزان: ارزیابی یکپارچه ۴۷
- معماران آینده، پُل پیوند آموزش و یادگیری ۴۸
- بخش دوم: ابعاد مختلف توسعه حرفه‌ای در بهبود فرایند تدریس ۵۱**
- فصل هفتم: توسعه حرفه‌ای معلمان و مهارت‌های ارتباطی ۵۳**
- نقش‌آفرینی تعاملی، بستر طلایی ارزیابی و ارتقای ارتباط معلم و دانش‌آموز ۵۳
- نقش فناوری نوین در ارتقای ارتباط معلم و دانش‌آموز: پلی برای تعامل و ارزشیابی ۵۴
- ارتقاء مهارت‌های ارتباطی از طریق بازخورد همکارانه: پل ارتباطی میان تجربه و پیشرفت ۵۴
- نقشه راه ارتباطی: توسعه مهارت‌های ارتباطی معلمان در مدرسه ۵۵

نقش الگوهای مدل‌سازی در ارتقای ارتباطات معلمان.....	۵۶
فصل هشتم : توسعه حرفه ای معلمان و طراحی آموزشی نوین	۵۹
تحریک و هدایت نوآوری در تدریس: نقش حمایت و تشویق در بهره‌گیری از فناوری.....	۵۹
نقش سنجش اثرگذاری در ارتقای تدریس.....	۶۰
نقش پل ارتباطی در ارتقای تدریس: پیوند میان معلمان و متخصصان.....	۶۰
نقش انگیزه در ماندگاری معلمان: نگاه‌داشتن شعله‌ی تعلیم و تربیت.....	۶۱
گنجینه دانش تجربی معلمان باتجربه: کاتالیزوری برای ارتقای توسعه حرفه‌ای.....	۶۲
فصل نهم : توسعه حرفه ای معلمان و بکارگیری تکنولوژی های آموزشی	۶۵
نقش برنامه‌ریزی جامع در آینه‌واره‌سازی تکنولوژی در تدریس.....	۶۵
نقش آموزش مستمر در ارتقای تدریس مبتنی بر فناوری.....	۶۶
نقش آفرینی هوشمندانه با فناوری: طراحی فعالیت‌های تعاملی و جذاب برای دانش‌آموزان.....	۶۶
نقش سنجی تدوین‌شده: ارزیابی تأثیر فناوری در کیفیت آموزش.....	۶۷
نقش فناوری‌های نوین در ارتقای یادگیری عمیق و ماندگار.....	۶۸
فصل دهم : نقش توسعه حرفه ای در افزایش انگیزه و اعتماد به نفس معلمان	۷۱
سنجش و ارتقای رضایت معلمان از برنامه‌های توسعه حرفه‌ای: رویکردی چندبعدی.....	۷۱
نقش تعاملات مثبت در ارتقای اعتماد به نفس معلمان.....	۷۱
نقش بازخورد سازنده در تحکیم اعتماد به نفس معلم.....	۷۲
نقش تطبیق برنامه‌های توسعه حرفه‌ای با نیازهای فردی معلمان.....	۷۳
نقش نوآوری در ارتقای برنامه‌های توسعه حرفه‌ای معلمان.....	۷۴
فصل یازدهم : ارائه بازخورد موثر در فرآیند توسعه حرفه ای	۷۷
ارتقای تدریس از طریق بازخورد چندوجهی و پویا.....	۷۷
نقش مشارکت معلمان در طراحی و دریافت بازخورد حرفه‌ای.....	۷۷
نقش بازخورد هدفمند در ارتقای تدریس.....	۷۸

انعطاف‌پذیری در سیستم بازخورد: پاسخ به نیازهای متنوع آموزشی ۷۹

نقش نظارت مداوم و بازخورد منظم در بهبود برنامه‌های توسعه حرفه‌ای معلمان ۸۰

فصل دوازدهم: توسعه حرفه‌ای معلمان و مدیریت کلاس ۸۱

نقش بازخورد سازنده در ارتقای تدریس ۸۱

پیوند دانش و تجربه: فرصت‌های تعامل و یادگیری در مدرسه ۸۲

نقش فناوری در شتاب بخشیدن به ارتقای تدریس: فرصت‌های نوین در توسعه حرفه‌ای معلمان ۸۳

نقش بازخورد سازنده در مسیر رشد حرفه‌ای معلمان ۸۴

هم‌افزایی مدیریت کلاس و توسعه حرفه‌ای معلمان: گامی به سوی بهبود یادگیری ۸۴

فصل سیزدهم: ارتباط بین توسعه حرفه‌ای معلمان و یادگیری فعال دانش‌آموزان ۸۹

سیر تحول در روش‌های تدریس و نقش تعاملات فعال یادگیری در کلاس درس ۸۹

نقش ارزیابی در بازتاب و تعالی توسعه حرفه‌ای معلمان ۹۰

نقش حمایتی مدیران و همکاران در پرورش تدریس فعال ۹۱

پرورش مهارت معلمان در بهره‌گیری از فناوری‌های نوین برای یادگیری فعال ۹۲

فصل چهاردهم: توسعه حرفه‌ای معلمان و طراحی فعالیت‌های تعاملی ۹۵

نقش فناوری در پویایی تعاملات آموزشی ۹۵

نه پنجره‌ی ارزیابی تعاملات آموزشی مبتنی بر فناوری ۹۶

پرورش انگیزه و تعامل معلمان در فضای تعاملی آموزشی ۹۷

دریچه‌ای نو به سوی تعامل: بهره‌گیری از بازخورد دانش‌آموزان در طراحی فعالیت‌های تعاملی ۹۷

نقشه راهی نو برای تعامل: برنامه‌ریزی توسعه حرفه‌ای معلمان در طراحی فعالیت‌های تعاملی ۹۸

فصل پانزدهم: ارزیابی اثربخشی توسعه حرفه‌ای معلمان ۱۰۱

نقش هم‌سویی برنامه‌های توسعه حرفه‌ای با نیازهای واقعی ۱۰۱

نقش دقیق سنجش اثرات، کلیدی برای ارزیابی واقعی برنامه‌های توسعه حرفه‌ای ۱۰۲

سنجش تحول در روش تدریس معلمان پس از برنامه‌های توسعه حرفه‌ای ۱۰۲

- نقش تعالی تدریس در ارتقاء عملکرد کل کلاس‌ها: بررسی اثربخشی برنامه‌های توسعه حرفه‌ای ۱۰۳
- نگاه نو به چشم‌انداز توسعه حرفه‌ای معلمان: جست‌وجوی راهکارهای کارآمدتر..... ۱۰۴
- فصل شانزدهم: مقایسه روش های مختلف توسعه حرفه ای و انتخاب بهترین گزینه ها ۱۰۷**
- معیارهای ارزیابی اثربخشی روش‌های توسعه حرفه‌ای..... ۱۰۷
- نقش تحول تدریس در منظومه توسعه‌ی حرفه‌ای: تبیین معیارهای سنجش روش‌ها..... ۱۰۸
- نقش تغییر نگرش و رفتار معلمان در منظومه توسعه حرفه‌ای: بررسی قابلیت روش‌ها..... ۱۰۹
- نقش پشتیبانی عملی در موفقیت روش‌های توسعه حرفه‌ای معلمان..... ۱۱۰
- نقش نقشه راه تدریس مؤثر: بازنگری پیوسته در مسیر توسعه‌ی حرفه‌ای معلمان..... ۱۱۱
- فصل هفدهم: توسعه حرفه ای معلمان و انطباق با نیازهای دانش آموزان ۱۱۳**
- نقش آفرینی تجربه، کلید ارتقای مهارت‌های تدریس..... ۱۱۳
- پیوند عمیق: ارتباط مؤثر معلمان و والدین در مسیر موفقیت دانش‌آموزان..... ۱۱۳
- نقشه راهی نو برای تطبیق تدریس با نیازهای دانش‌آموزان..... ۱۱۴
- نقش معیارهای ارزیابی در تطبیق تدریس با نیازهای دانش‌آموزان..... ۱۱۵
- نقش بازخورد دانش‌آموز و همکار در ارتقای تدریس..... ۱۱۶
- فصل هجدهم : توسعه پایدار حرفه ای معلمان و آینده آموزش ۱۱۹**
- پیوند دانش و فناوری: نقشه راهی نوین برای توسعه حرفه‌ای معلمان..... ۱۱۹
- بهره‌مندی از منابع غنی و پویای یادگیری، پیش‌نیاز ارتقای تدریس..... ۱۱۹
- نقش نظارت و ارزیابی در تضمین اثربخشی توسعه حرفه‌ای معلمان..... ۱۲۰
- نقش تعامل و حمایت در پایداری انگیزه معلمان..... ۱۲۱
- نقش آینده: بازتابی از همدلی برای تقویت توسعه حرفه‌ای معلمان..... ۱۲۲
- بستر سازی تعاملی برای توسعه پایدار حرفه‌ای معلمان..... ۱۲۳
- منابع..... ۱۲۵

مقدمه

همه‌ی ما با معلمانی روبرو شده‌ایم که تدریس‌شان جذاب و تأثیرگذار بوده و همه‌ی ما با معلمانی مواجه شده‌ایم که درس دادن برایشان کار سختی بوده و دانش‌آموزان از یادگیری لذت نبرده‌اند. این تفاوت‌ها ریشه در چیزی دارد که شاید در نگاه اول به چشم نیاید: توسعه‌ی حرفه‌ای معلمان. توسعه‌ی حرفه‌ای، یک فرآیند مداوم و پیوسته است که به معلمان کمک می‌کند تا مهارت‌های خود را بهبود بخشند، دانش خود را گسترش دهند، و رویکردهای نوآورانه‌تری در تدریس پیدا کنند. این فرآیند، شامل یادگیری روش‌های جدید تدریس، آشنایی با ابزارهای آموزشی نوین، و ارتقای توانایی‌های ارتباطی و تعاملی با دانش‌آموزان است. در نهایت، این بهبودها باعث می‌شود تا تدریس معلمان به شیوه‌ای مؤثرتر و جذاب‌تر انجام شود و دانش‌آموزان از فرایند یادگیری لذت ببرند و به بهترین نحو توانایی‌های خود را رشد دهند. این کتاب قصد دارد نقش مهم توسعه‌ی حرفه‌ای معلمان را در بهبود فرآیند تدریس به طور جامع و عملی بررسی کند. با بررسی جنبه‌های مختلف این فرآیند، از روش‌های نوین آموزشی گرفته تا اهمیت ارزیابی منظم و بازخورد سازنده، به دنبال این هستیم تا راهکارهایی مفید برای ارتقای کیفیت آموزش ارائه دهیم. ما بر این باوریم که معلمان با بهره‌مندی از فرصت‌های توسعه‌ی حرفه‌ای، می‌توانند به بهترین شکل در روند آموزش و پرورش دانش‌آموزان نقش‌آفرینی کنند و در مسیر تعلیم و تربیت، پیشرفت قابل توجهی ایجاد نمایند.

بخش اول : مبانی توسعه حرفه ای معلمان

فصل اول: تعریف و مفهوم توسعه حرفه ای معلمان

نقش بوم آموزشی در رشد معماران دانش: طنین محیط بر توسعه حرفه‌ای

نقش عوامل محیطی، از جمله امکانات مدرسه، پشتیبانی اداری، و جو کلاسی، در فرایند توسعه حرفه‌ای معلمان، نقشی اساسی و درخور توجه دارد. این عوامل، نه تنها زمینه ساز پیشرفت شخصی معلمان هستند، بلکه بر ماهیت و کیفیت فرآیند یادگیری نیز تاثیر بسزایی می گذارند.

امکانات مدرسه، به مثابه زیرساخت یادگیری، نقش مهمی در توسعه حرفه‌ای معلمان ایفا می کنند. وجود کتابخانه های غنی، آزمایشگاه های مجهز، فضای کارگاه های هنری و همچنین دسترسی مطلوب به اینترنت و تکنولوژی های نوین آموزشی، انگیزه و خلاقیت معلم را در طرح ریزی و اجرای روش های تدریس نوین تقویت می کند. از سوی دیگر، نبود امکانات کافی یا نقص در عملکرد آنها، می تواند موانعی جدی در مسیر تلاش معلم برای ارتقاء حرفه ای خود ایجاد کند. معلمی که با کمبود فضای مناسب برای کارگاه های عملی یا فقدان منابع آموزشی مواجه است، به طور حتم در طراحی و اجرای روش های تدریس نوین با مشکل مواجه خواهد شد.

پشتیبانی اداری نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. مهم است که مدیران و اعضای کادر اداری به صورت فعال و مداوم به ارتقاء و پرورش توانمندی های معلمان توجه کنند. فراهم آوردن زمان کافی برای شرکت در دوره های آموزشی، برگزاری کارگاه های تخصصی، فراهم آوردن محیطی امن و محرک برای تبادل نظر بین معلمان و همچنین شناسایی و تقدیر از تلاش و نوآوری های آنها، می تواند در فرایند توسعه حرفه‌ای معلمان بسیار موثر واقع شود. در مقابل، عدم توجه به این مولفه ها و عدم پشتیبانی کافی، می تواند مانع پیشرفت حرفه‌ای معلمان شود و خلاقیت و انگیزه آنها را کمرنگ نماید.

جو کلاسی نیز نقش تعیین کننده ای ایفا می کند. فضای همکاری و تعامل مثبت بین معلمان و دانش آموزان، روحیه معلم را برای نوآوری و یادگیری مستمر تقویت می کند. از سوی دیگر، جو کلاسی منفی و پر تنش، می تواند تاثیر منفی شدیدی بر انگیزه و خلاقیت معلم داشته باشد. در این موارد، معلمان اغلب احساس می کنند که صرف تلاش برای توسعه حرفه‌ای، در محیطی نامناسب بی نتیجه خواهد بود. درک و مدیریت درست رفتارها و واکنش های دانش آموزان، ایجاد فضایی احترام آمیز و انگیزشی، نقش مهمی در ارتقاء جو کلاسی ایفا می کند.

در نهایت، با توجه به تاثیرپذیری معلمان از عوامل محیطی، برای حصول به توسعه حرفه‌ای پایدار، لازم است که بوم آموزشی به گونه ای طراحی شود که امکانات کافی، پشتیبانی لازم، و جوی مناسب برای رشد حرفه‌ای و ایجاد یادگیری موثر را برای معلمان فراهم آورد. این موضوع نیازمند همکاری مستمر و تعاملی کلیه ذی نفعان، از جمله معلمان، مدیران، والدین و سیاست گذاران آموزشی است.

روندهای متمایز در تحول حرفه‌ای معلمان: برنامه‌ریزی شده، خودمحور و تجربه محور

توسعه حرفه‌ای معلمان، فرایندی چندوجهی است که مسیرهای گوناگونی را در خود جای می دهد. درک تفاوت بین رویکردهای برنامه‌ریزی شده، خودمحور و تجربه محور، کلید دستیابی به رشد مؤثر و پایدار در این عرصه است.